

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

[Ḥamishah Ḥumshe Torah]

‘im targum Onkelos, u-ferushe Rashi u-ve’ur ye-targum Ashkenazi

Sefer Ba-midbar

Premsla, Yitṣḥaq Itsaḥ ben Tsevi Hirsh

Ofenbakh, 569 [1808 oder 1809]

7x

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10257

(ז) דזעו זינד דיא פער-
 אַרדטונגען, דיא דער עוויגע
 דעם משה בפאָהלען, עווישען
 סאָן אונד פרויא: וויא אויך
 עווישען פאָטער אונד טאָכ-
 טער, וָאָ לאַנגע זיַא אין
 איהרען מאַדעניאַהרען, אין
 איהרען פאָטערן הויזע (אונ-
 פֿערדייראַטעט) איזט:
 לא (ח) דער עוויגע רעדעטע
 מיט משה, אונד
 שפראַך: (ג) ראָכע דיַא
 קינדער ישראל'ן אָן דען
 מדינים: הערנאָך וָאָללוט דוא
 צו דינעם פֿאַלקע איינגע-
 טראָן ווערדען: (ג) משה
 שפראַך אַלואַ צום פֿאַלקע, ריסטעט אונטער אייך מאַנגער צום העערע אויז: דיַא
 ווידער דיַא מדינים אויזעהען וָאָללען,

י אלה החקים אשר צוה יהוה
 את משה בין איש לאשתו בין
 אב לבתו בנעריה בית אביה: פ
 לא ח וידבר יהוה אל משה
 לאמר: בנקם נקמת בני ישראל
 מאת המדינים אחר תאסף אל
 עמך: ג וידבר משה אל העם
 לאמר החלצו מאתכם אנשים
 לצבא ויהיו ער-מדין לתת

נקמת
 ריסטעט אונטער אייך מאַנגער צום העערע אויז: דיַא
 אום

רש"י

תרגום אונקלוס

לא (ב) מאת המדינים • ולא מאת
 המואבים שהמואבים נכנסו
 לדבר מחמת יראה שהיו יראים מהם שהיו
 שוללים אותם שלא כחמר שלא אל תחגר בם
 מלחמה אבל מדינים כתעברו על ריבולת להם •
 דבר אחר מפני שתי פרודות טובות שיש לי
 להוציא מהם רות המואבי' ונעמה העמונית:
 (ג) וידבר משה וישר' אף על פי ששמע שמיתקו
 תלויה בדבר עשה בשמחה ולא חסר: החלטו •
 כתרגומו לשון חלובי כח מוויינים: אנשים •
 צדיקים וכן כחר לט אנשים • וכן אנשים
 סכמים: נקמת ה' • שהעומד כנגד ישראל
 כאלו

(יז) איבין קומיא די פקיד יי ית-
 משה בין גברא לאתתיה בין אבא
 לקרתיה ברבייתיהא בית אבוא:
 לא (ח) וטליל יי עס-עשה לטיטר:
 (ג) ואתפרע פורענות בני
 ישראל טן מדינאי כתר בן תחבש
 לעטף: (ג) וטליל משה עס-עשא
 לטיטר זריוז טנבון גברין לחיא
 ויהון על-טדון לטמן פורענות

באור

ברשותו: (יז) בנעריה בית אביה, שג על בין אב לבתו הדבוק בעצם, כי האב אינו מסר
 את כדרי בתו הנזרת:
 לא (ב) אחר תאסף, ואחר כן תאסף: (ג) החלצו, ציוי מנבין כפעל והוראתה טעם
 התפעל, [אמר] ר' ל ברנב לשונות נשתמשו בלשון הזה, ישלף, ישיב, חיון,
 יניח, ישלף וחלפה' נעלו (דברים כ"ה ט'), ישיב חלגני ה' (תהלים קמ"ב ב'), חיון, חלגים
 תעברו (דברים ג' י"ח), יניח, ועשיתך יחלן (ישעיה נ"ח י"ח), האף מה דאת חמר רנה
 והחליטנו, והנה לכל הלשונות הללו הוראה מאותפת, והיא ענין ההסרה והסרוד, וחלפה
 פעלו, הטעם תשלף את כעלוותסירכו מעל רגלו, וכן נקראו חלופות הנגדים מחלפת, או
 חלופות

מטות לא

תרגום אשכנזי קסט

בְּקִמַת יְהוָה בְּמִדְיָן : ד אֵלֶּף
לַמִּטָּה אֵלֶּף לַמִּטָּה לְכָל מִטּוֹת
יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלַחוּ לְצַבָּא : ו יִמְסְרוּ
מֵאֵלֶּפֶי יִשְׂרָאֵל אֵלֶּף לַמִּטָּה
שְׁנַיִם עָשָׂר אֵלֶּף חֲלוּצֵי צַבָּא :
ו וַיִּשְׁלַח אַתֶּם מֹשֶׁה אֵלֶּף לַמִּטָּה
לְצַבָּא אַתֶּם וְאֵת פִּינְחָס בֶּן־חֵלֶן
אֲלֵעֶזֶר הַכֹּהֵן לְצַבָּא וְכָלִי הַקֹּדֶשׁ
והוצצרת

אום פִּיר דען עוויגען, ראָבע
אַן איהנען אַויזצואיבען :
(ד) אַויז יעדעם שטאַממע
טויזענד : אונד זאָ אַויז אַללען
שטאַממען ישׂראל'ן מיסט
איהר אינו העער זענדען :
(ה) דאָ זואורדען אַויז אַללען
טרופפען ישׂראל'ן, אַויז
יעדעם שטאַממע טויזענד
אויזגעזאָבען : צוואַממען
צוואַלף טויזענד צום העערע
געריוטעט : (ו) משה זענדטע
דיוע טויזענד אַויז יעדעם
שטאַממע אין דאָן פֿערלד :
זיא נעכוט פינחס, זאָהן דען
אונד

פריזטער אלעזרו, דער דאָן הייליגע געראַטהע,

תרגום אונקלוס

רש"י

פּוֹרְעֲנֹת דִּין עֲמָא דִּין בְּמִדְיָן :
(ד) אֵלֶּפֶא לְשִׁבְטָא אֵלֶּפֶא לְשִׁבְטָא
לְכָל שִׁבְטֵיִא דִּישְׂרָאֵל תִּשְׁלַחוּן
לְחִילָא : (ה) וְאֵת בְּדָרוּ טַאֲלֵפִיא
דִּישְׂרָאֵל אֵלֶּפֶא לְשִׁבְטָא תְרֵי עָשָׂר
אֵלֶּפִין מִזְרֵי חִילָא : (ו) וַיִּשְׁלַח יְתָהוּן
מֹשֶׁה אֵלֶּפֶא לְשִׁבְטָא לְחִילָא יְתָהוּן
וְיִתְּפִינְחָס בְּרֵאֲלֵעֶזֶר פְּהֵנָא לְחִילָא
וּמְנֵי קוֹדֶשׁא וּהצוצצרת

כאלו עומד כנגד הקדוש ברוך הוא : (ד) לכל
מטות ישראל לרבות שנט לוי : (ה) וימסרו
להודיעך שכן של רועי ישראל כמה הם חביבי'
על ישראל עד שלא שמעו במיתתו מה הוא אומר
עוד מעט וסקלוכי ואשמעו שמינת משה תלוי
בנקמת מדין לא רצו ללכת עד שנמסרו על
כרחן : (ו) אותם ואת פנחס מגיד שהי' פנחס
סקול כנגד כולסומפני מה הלך פנחס ולא הלך
לעזר אמר הקב"ה מי שהתחיל במנו' שהרג כזבי
בת צור יגמור. דבר אחר שהלך לנקוס נקמת
יוסף אבי אמו שנאמר והמדנים מכרו אותו
ומכין שהיתה אמו של פנחס משל יוסף שנאמר
מבנות

באור

קלינות, לפי שזבש אלו בהסרת אלו, וכן חלכני ה' הכונה הפרודני מזרה, כענין נדיק
מזרה כחלץ (משלי י"א ח'), וכמוהו ועצמותיך יחליץ, הטעם מכל רעה, ועל הגבורים
הנבדלים מיתר העם לבאת לבבא יאמר שהם חלוכי מבנין כפעל, וזהו ענין החלכני מאתכם
אנשים לבבא, שיבדלו מהם הגבורים ויהיו על מדין, ואולי יקראו המתנים על שם כך חלכני,
שם יאזרו ויחגרו חלוכי הבבא, כמו אזור נא כגבר חלכניך (איוב ל"ג), מחלכניך יבאי (בראשית
ל"ח ג') : נקמת ה', על אשר נכלו לבני ישראל בדבר פעור והיא נקמת ה' : (ה) וימסרו,
במסרו ע"י ראשי העם ושוטרי תחת יד פקודי החיל, כי הוראת השרש הזה על נתיבות דבר
מזרותו לרשות אחר, ומ"א להודיע שכן של רועי ישראל עד שלא שמעו מיתתו מה הוא אומר
עוד מעט וסקלוכי, ומשמעו שמינת משה תלוי בנקמת מדין לא רצו ללכת עד שנמסרו בע"כ.
(רש"י) : (ו) וכלי הקדש, הארון והתנין : והצצרות החרועה, שיזכרו לפני ה' להושיעם
אֵלֵיבִיהֶם, כמ"א וכי תבואו מלחמה וגו' והרעותם במצורות (למעלה י"ט) : בידו, ברשותו,

אונד דיא פאזונגען צום לערם
 בלאזען, בייא זיך האטטע:
 (ו) זיין צאגען ווידער מדין
 אום, וויא דער עוויגע דעם
 כשה בעפאלען: אונד ער
 שלגען אלל ען מאגליכע:
 (ח) אינטער דען ערשלאנגען
 בראכטען זיין אויך דיא
 קאניגע פאן מדין אום, דיא
 פינף קאניגע פאן מדין, חוי,
 רעם, זור, חור אונד רבע,
 אויך בלעם זאמן בעור טאר
 טען זיא מיט דעם שווערדטע:
 (ט) דיא קינדער ישראל'ן
 נאמען דיא ווייבער פאן מדין,
 אונד איהרע קינדער געפאנגען
 גען: נאמען אלל איהר פיה,
 איהרע זאמקליבע העערדען
 אונד איהר איבריגען פער
 מאגען, זור

והצצורה ההרועה
 ויצבאו על מדין כאשר
 יהוה את משה וחרגו כל ימיהם
 ואת מלכי מדין הרגו על
 חלליהם אתאי ואת רבקה
 ואת צור ואת חור ואת רבע
 חמשת מלכי מדין ואת בלעם
 בן בעור הרגו בחרב: וישבו
 בני ישראל את נשי מדין ואת
 טפם ואת כל בהמתם ואת
 כל מקניהם ואת כל חילם
 מאגען, זור

רש"י

חרגום אונקלוס

עבדת פוטאל זורע יקרו שפיטע עגליס
 לעבודה זרה ומורע יוכף אכטטע בינרו דבר
 אחר שהיה נאסח מלמטה: וכתי הקדש זה
 החרון וההיין שהיה בלעם עיתים ומכרות מלכי
 מדין בכשפים והוח עניו מורח עמיהם הדחה
 להם את הכין שהם תקוק בו והם נפלים לך
 כאשר על חלליהם נחמתי מדין של פליים על
 החלליהן החיור וכן נגנעם כמות על חלליהם
 כספר יהושע (ס"ג י"ג): כידו נראיתו וכן
 ויקח את כל ארבו מידו: (ח) חמשת מלכי
 מדין: וכי איני רואה שחמשה מנה הכתוב
 למה החקק לומר חמשת חלל ללמד שזו
 כולם נענה והשוו כולם נפטרענות, בלעם הדין
 עם נישול סכר עשרים זחרענה חלק שהפיל
 ישראל בעצתו וינח מעדין לקחת ישראל

והצצורה נכבאת בידיה: (ו) ואתמול
 על מדין כמא דפקודי ונתחמשה
 וקטלו כל דבורא: (ט) גית מלכי
 מדין קטלו על קטילוחו ואתאי וית
 רבם ויתצור וית חור וית רבע חמשה
 מלכי מדין וית בלעם בן בעור
 קטלו בחרבא: (ט) וישבו בני ישראל
 את נשי מדין וית דעפריהון וית כל
 בעייהון וית דכל עמיהון וית כל
 נכסיהון

באור

וכן ויקח את כל ארבו מידו (כ"ד כ"ו): ויצבאו, יצאו לקראתם לנבא, והעת
 מילכ' אכדו עליהם: ווהרגו כל זכר, הגדולים ולא הטף: (ח) על חלליהם, נטף
 חלליהם והיך ומנחה אותם על דרך פרט שהם חיי ואת דקס וגומר: (ט) ואת כל חילם,
 כלל על נגדים וכלים: (יא) את כל השלל ואת כל המלקוח, עמטו עם שללום עתק
 לפעמים

מטות לא

תרגום אשכנזי קע

בְּיוֹם יְוָה וְיָצֵאתָ כָּל-עֲרֵוֹתֶיךָ
בְּמוֹשְׁבֹתֶיךָ וְאֵת כָּל-טִירְתֶּיךָ
שָׂרְפוּ בְּאֵשׁ יְיָ וַיִּקְחוּ אֶת-כָּל-
חֲשֻׁלְךָ וְאֵת כָּל-הַמִּלְקוֹת בְּאִדָּם
וּבְבַהֲמֹתָיִם וַיָּבֹאוּ אֶל-מִשְׁחָה
וְאֶל-אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל-עֲדֵת
בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשֶּׁבִי וְאֶת-
הַמִּלְקוֹת וְאֶת-חֲשֻׁלְךָ אֶל-
הַמִּזְבֵּחַ אֶל-עֲרֹבַת מוֹאָב אֲשֶׁר
עַל-יַרְדֵּן יְרֵחוֹ: ^{שְׁלִישִׁי שְׁנֵי יָג וְיָצֵאוּ}
מִשְׁחָה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל-נְשֵׂי־אִי

צור בייטע דוין : (י) פֵּער=
ברענען אללע איהרע וואהנ=
שטאדטע , אונד איהרע
פאלל אונטע : (יא) נאמען
אללע בייטע , אונד וואו זיא
וועגבריינגען קאנטען : אן
מענשען אונד פֵּיה :
(יג) בראכטען עזפאר משה ,
דען פרוזטער אלעזר אונד
דיא געמיינע דער קינדער
ישראל'ו , וואו וואהל דיא גע-
פאנגען , אל'ו וואו זיא אן
פֵּיה מיטגענאמען , אדער
זאנט ערבייטעט האטטען ,
אין דאז לאגער : אויף דעם
געפילדע מואב'ו , אם ירדן ,
געגען ירחו : (יג) משה , דער
פרוזטער אלעזר אונד אללע
פֵּרוזטען דער

ר ש י

תרגום אונקלוס

בְּיוֹם יְוָה וַיִּתְּכַל קְרוֹיָהוֹן בְּמֹתֵי כְנִיחוֹן
וַיִּתְּכַל בֵּית סְגֻדָּתָהוֹן אֲוִקִידוֹ בְּנוֹרָא :
(יא) וַיִּשְׁבּוּ וַיִּתְּכַל עֲדָאָה וַיִּתְּכַל-
דְּבַרְתָּא בְּאַנְשָׁא וּבְכַעֲרָא :
(יג) וְאִיתְּאוּ לְנֵת מִשְׁחָה וְלִנְתְּ אֶלְעָזָר
כְּהֵנָּא וְלִנְת כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִת
שְׁבִיא וַיִּת דְּבַרְתָּא וַיִּת עֲדָאָה
לְמִשְׁרִיתָא לְמִשְׁרִיא דְּמוֹאָב דִּי עַל
יְרֵחוֹ דִּירְחוֹ : (יג) וַנְּפַקוּ מִשְׁחָה
וְאֶלְעָזָר כְּהֵנָּא וְכָל-רִבְרֵבֵי כְּנִשְׁתָּא

שנים רבוא לא ימלתם להם ועכשו בשנים
עשר אלף אתם באים להלחם נתנו לו שכר
משלם ולא קפחוכו : כחכר הוא בא על ישראל
והסליף אומותו באומתם שאין טשעים אלף
בפיהם ועל ידי תפלה ובקשה ובא הוא ותפס
אומותם לקללם בפיו אף הם באו עליו
והסליפו אומותם באומת האומות שאין
בכחם שכחם ועל חרבך תחיה : (י) עירותם
מקום פלטרין שלהם זהם לשון מושב כומרים
יודעי חוקיהם : ד"א לשון מושב שריהם כמו
שת' סרני פלשת' טורני פלשתאי : (יא) ויקחו
את כל השלל מגיד שהיו כשרים וכדיקים ולא
כחשדו על הגזל לשלוח יד בבזה שלא ברשות
שכחם את כל השלל וגומר ועליהם מפורש
בקבלה שניך כעדר הרחלים וגומר (שירו')
אף אנשי המלחמה שניך כלם נדיקים : (יב) שלל הן מעללין של מלבושי' ותכשיטין :
בו' הוא בזה מעללין שאינם תכשיט : מלקות אדם ובהמה ונמקוס שכתוב שני אבל מלקות
שני באלם ומלקות בהמה : (יג) ויצא משה ואלעזר הכהן . לפי שראו את כערי

באור

לפעמים כוללי' כל דבר אשר ישלול המנכח במלחמה ויקחנו מאת המנובח המזולל מונט בחוקה'
כאמר זה שלל דוד (ש"א ל' ד') עלהאדם והבהמה , וכן וכתית את המלקות , כאמר על האדם
ועל

דער געמיינע, גינגען ווהנען
 פאר דאן לאגער דינאווי
 ענטגעגען: (יד) משה ווארד
 צארניג איבער ריא בעפעלה
 האבער דעו העערן: דיא
 אבערוטען איבער טווענדע
 אונד הונדערטע, דיא פאם
 פעלדעווע צוריק קאמען:
 (טו) אונד שפראך צו איהנן:
 האבט איהר אללע פרויענע
 פערזאנען אס לעבען גע
 לאסען? (טו) דיוע וינד עו
 יא געוועזען, וועלכע דיא
 קינדער ישראל'ן, אויף אן
 ראטהען דעו כלעם, וועגען
 פעור'ן, צור טרוואלאונקייט
 געגען דען עוויגען פערפיהרט
 האבען: ווארוי דאן שטערבן
 ביא דער געמיינע דען עוויגען
 ענטשטאנדען איזט: (ז) טארעט
 אלא אללע קינדער

מעגליכען געשלעכט:
 טארעט יעדע פרויא,
 רש"י

העדה לקראתם אל-מחוי
 למחנה: יד ויקצף משה על
 פקודי החיל שרי האלפים ושרי
 המחאות הבאים מצבא
 המלחמה: טו ויאמר אליהם
 משה החייתם כל-נקבה:
 טו הן הנה היו לבני ישראל
 בדבר בלעם למסר-מער
 ביהוה על-דבר-פעור ותרו
 המגפה בעדת יהוה: יז ועתה
 הרגו כל-זכר בטף וכל-אשה

ידעת
 טעגליכען געשלעכט:
 דיא

תרגום אונקלוס

בנשתיא לקרטותחון לטפרא
 לטשריתא: (יד) ורגיו טשה על
 דמטגו על חילא רבני אלפין ושרי
 טאותא דאתו טחיל קרבא: (טו) ויאמר
 לחון טשה הקיטתון כל נקבא:
 (טו) הא אינון תואה לבני ישראל
 בעצת בלעם לשהקא ששר קדם י
 על עיסק פעור וקוח טותנא בקנשתיא
 דין: (יז) וקעו קטולו כל-זכורא
 בטפלא וכל-אתתא דידעת

נערי ישראל יזאזים לחטוף מן הכנה:
 (יד) ויקצף משה על פקודי החיל ימנעים על
 החיל למדך שכל סרחון הדור תלוי בגדולים
 שיש כח בידם למחות: (טו) בדבר בלעם
 אשר להם אפילו אתם מכניסים כל המונות
 שבעולם אין אתם יכולין להם שאל מרזנים
 אתם מן המזרים שהיושג מאות רכב נחוד
 צוהו וזאזיכם ענה אלהיכם של חלו שוכח וזה
 הוא ט' בדחיתא בחלק ובספרי: הן הנה
 מניד שהיו מכירים איתן וזו היא שנכשל פלוני
 בה: (יז) וכל אשה יודעת איש ראיה לבעול
 אף על פי שלא נבעלה ולפני הנין העבירות
 ובראיה

באור

ועל הכהונה: אמנם אם יבאו שניהם יחד אזי יאמר שלל על בגדים וכלים, ויחלקו על האדם
 והכהונה, ואם תתחבר עמהם מלת שני, אזי שני שם פרטי על האדם, ויחלקו על הכהונה
 ושלל על בגדים וכלים: (יד) פקודי החיל, שנתמנו לראשי החיל, וכן מתורגם בל"א:
 (טו) החייתם כל נקבה, אף הגדולות היודעות איש: החיותם, ה"ל לתעוה ובפתי
 מפני אף הגרון: (טו) הן הנה, מלת הן היא לקריאה, כמו הן נזכרת (שמות ט"ד כ')
 וכן ט"א הא אינון תואה וכו' הנה היא לנשתרות: (יז) הרגו כל זכר בטף, גם הטף
 להכרית

מטות לא

תרגום אשכנזי קעא

ידעת איש למשכב זכר הרגו :
יה וכל הטף בנשים אשר לא
ידעו משכב זכר החיו לכם :
יש ואתם הנו מחויין למחנה
שבעת ימים כל הרג נפש וכלי
נגע בחלל תתחטאו ביום
השלישי וביום השביעי אתם
ושביכם : כ וכל בגד וכל כלי
עור

דיא איינען מאן צום בייא
של אף ערקאנט האט :
(יח) קינדער וויבל יענו גע-
שלעסטן אבער , דיא קיינער
מאנופערזאן בייאגעוואהנט
האבען : קאנט איהר פיר
איין ערהאלטן : (יט) בלייבט
איבריגענו זיבען טאגע אויסר-
האלב דעו לאגערן : ווער
איינען מענשן אומגעבראכט ,
אדער איינען ערשלאנגען בע-
ריהרט האט , פאן איין זא
וואהל אלז פאן אייערן גע-
פאנגען , זאלל אס דרייטען
אונד אס זיבענטען טאגע זין
לעדערנע

ענטזינדיגען : (כ) אויך מיסט איהר אללעז געוואנד ,

תרגום אונקלוס

רשי

ידעת גבר למשכב דבורא קטולו :
(יח) וכל טפלא בנשיא די לא ידעו
משכבי דבורא קיימו לכון : (יט) ואתון
שרו מפרא למשרותא שכעא יומין
כל דיקמל נפשא וכל דיקרב בקמילא
תהון עלוהי ביומא תליתאה וביומא
שביעאה אתון ושביכון : (כ) וכל-
לבוש וכל טאן דמשך

והראוי לזבעל פניה מוריקות : הרגו . למה
חזר ואמר להפסיק הענין דברי רבי ישמעאל
שאם איני קורא הרגו כל זכר בטף וכל אשה
יודעת איש וכל הטף בכשיסוגו איני יודע אס
להרוג עם הזכרים או להחיות עם הטף לכך
כאמר הרגו : (יט) מקוץ למחנה * שלא יכנסו
לעזרה : כל הרג נפש רבי מאיר אומר בהורג
דבבר המקבל עומאה הכתוב מדבר ,
ולמדך הכתוב שהכלי מטמא אדם
בחבורי המת כאלו כונע צמת עשנו או
יכול אפי' זרק בוחץ והרגו ת"ל וכל כונע בחלל
הקיש הורג לכוונע מה כונע על ידי חבורו אף
הורג על ידי חבורו : תתחטאו * צמי נדה כדן שאר עמאי מתים שאף לדברי האומרים קברי
עכו"ם אינן מטמאין באהל שנאמר ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם (ישוקאל ל"ז) אתם
קרויים אדם ואין עכו"ם קרויים אדם מודה הוא שהעכו"ם מטמאין כונע וכמשא שלא
נאמר אדם אלא אהל עומאת אהלות שנאמר אדם כי ימות באהל : אתם ושביכם * לא שהעכו"ם
מקבלין עומאה וצריכין הזאה אלא מה אתם צמי ברית אף שביכם כשיצאו לברית ויטמאו
צריכין

באור

להכרית את שום מתחת השמים : וכל אשר ידעה איש , כי על ידן נכשלו ישראל להתפתות
לאלהיהן : (יח) החיו לכם , לצורך עבודתכם , וכן מתורגם כל"א : (יט) ואהם הנו וגו'
שבעת ימים , עד אשר יטהרו מטומאתם בהזאת שלישי ושביעי * וטעם מקוץ למחנה על מחנה
השכינה כי אין טמא מת נשתלח חוץ לשנים האחרים : כל הרג נפש , בכלי המקבל עומאה ,
שהכלי מטמא אדם בחבורי המת , כאלו כונע צמת עשנו : וכל נגע בחלל , בחלל עזמה :
אתם ושביכם , שיתטאו השני בגדיהם הנוגעים בחלל כדן ישראל שלא יטמאו את העם בגדיהם
וכליהם

לעד ערנע גער אשה, אללען
 וואס פאן ציענדיג אר פער-
 פערטיגט זיירד: אונד האל-
 צערנעז געשירד ענטזינדיגען:
 (כא) דער פרויער אלעזר
 שפראך צו דען קרוגזלייטען,
 ריא מיט צו פֿעלדע געוועזען
 זינד: ריזען איז אונד פֿער-
 אָרדננג דען געוועטצען,
 וועלכעז דער עוויגע דעם משה
 בעפֿאהלען האט: (כב) אונד
 צוואר, גאָלד, ווילבער:
 קופֿפער, אייזען, צין

עזה וכל מעשה עוים וכל כלי
 עין החמא: ס כל ויאמר
 אלעזר הבן אהרן אשר
 הבאים לבנותיה זאת הקרת
 התורה אשר צוה יהוה את
 משה: כב אך את הזהב ואת
 הכסף את הנחשת את הברזל
 את

רשי

תרגום אונקלוס

נריכין הזה: (כ) וכל מעשה עוים • להניח
 כלי הקרנים והטלפים וקעמנות: (כא) ויאמר
 אלעזר הכהן וגומר: לפי שאם משה לכלל כעם
 בא לכלל טעות שנתעלמה ממנו הלכות געוילי
 עכו"ם וכן אתה מוכח בשמיכי למלואים שנאמר
 ויקפץ על אלעזר ועל איתמר בא לכלל טעו'
 וכן בשמיעתא המוריס ויק את הסלע על ידי
 הכעם טעה: אחר טוה ה' וגומר: תלה
 ההוראה ברבו: (כב) אך את הזהב וגומר: אף
 ע"פ שלא הזכיר לכס משה אלא על הלכות
 שטאה עוים להזכיר לכס על הלכות נישל ואלך ל' מיעוט כלומר מועטין אתם מלהשתט
 בכלים אפילו לאחר שהרתן טעמואת הות עד שיטהרו מכליעת חיקור נבלות ורבותינו אמר
 אך את הזהב לומר שנהיך להעביר חלודה שלו קודם שניעילנו חוה לשון אך שלא יהא על
 חלודה

קטשך וכל עזבר טעו וכל כלי
 דעא תרון עלוהי: (כא) ויאמר אלעזר
 כהנא למוברי חילא דאתי לקרבא דא
 גורת אורייתא ד' פקיה יגד'טשטו
 (כב) ברם יתחבבא וות כספא ית
 נקשא ית פרוקא ית אבצא

באור

באור

וכליהם (רמב"ן): (כ) וכל מעשה עוים, בגלים העוים מאד העוים: החמא, נזי
 נדה, ואמר חמא על הכלים אף שהיא יונא כי הכלים הם הנפעלים, וכן והתחלת
 אותם (ויקרא ד' ט'), והתחלתם את הארץ (למשה ל' ג' ד'), כלם יבאים בננין התפעל
 וראש ע"פ ועמכם כל נגד וכל כלי עור וגומר עד שתחטאו, ויתכן שטעם הווי' האלה כטע'
 עם, כשויסקף היה במזרים כ' עם יוסף שהיה במזרים, [וכן נראה מהיונת בעל הטעמי,
 שאלי היתה מלת תחטאו יונאת, לא היה הכתוב הזהרתי לתנח כלל]: (כא) ויאמר
 אלעזר הכהן, כי חקת תורת הפיה לאלעזר כנהיה ומהי אחר להם תחטאו על דרך כלל
 ואלעזר כירש להם: (ראש ע'): ואח חקת התורה, מניחך בנאור פ' חקת עי"ם: (כב) אך
 את הזהב אע"פ שלא הזכיר להם משה אלא על הלכות טעמואת עוד יש להזכיר לכס על הלכות
 נעול ואלך לשון מיעוט כלומר מועטים אתם מלהשתט בכלי אפי' לאחר שהרתן טעמואת הות
 עד שיטהרו מכליעת אכור נבלות ורבותינו אמרו אך את הזהב לומר שנהיך להעביר חלודה שלו
 קודם שניעילנו, והולשין אך פלת יהיה אם חלודה אך הנותנת יהיה כעית שהיא (רש"י):
 כל

וכליהם (רמב"ן): (כ) וכל מעשה עוים,
 נדה, ואמר חמא על הכלים אף שהיא יונא כי הכלים הם הנפעלים, וכן והתחלת
 אותם (ויקרא ד' ט'), והתחלתם את הארץ (למשה ל' ג' ד'), כלם יבאים בננין התפעל
 וראש ע"פ ועמכם כל נגד וכל כלי עור וגומר עד שתחטאו, ויתכן שטעם הווי' האלה כטע'
 עם, כשויסקף היה במזרים כ' עם יוסף שהיה במזרים, [וכן נראה מהיונת בעל הטעמי,
 שאלי היתה מלת תחטאו יונאת, לא היה הכתוב הזהרתי לתנח כלל]: (כא) ויאמר
 אלעזר הכהן, כי חקת תורת הפיה לאלעזר כנהיה ומהי אחר להם תחטאו על דרך כלל
 ואלעזר כירש להם: (ראש ע'): ואח חקת התורה, מניחך בנאור פ' חקת עי"ם: (כב) אך
 את הזהב אע"פ שלא הזכיר להם משה אלא על הלכות טעמואת עוד יש להזכיר לכס על הלכות
 נעול ואלך לשון מיעוט כלומר מועטים אתם מלהשתט בכלי אפי' לאחר שהרתן טעמואת הות
 עד שיטהרו מכליעת אכור נבלות ורבותינו אמרו אך את הזהב לומר שנהיך להעביר חלודה שלו
 קודם שניעילנו, והולשין אך פלת יהיה אם חלודה אך הנותנת יהיה כעית שהיא (רש"י):
 כל

את־הברִי־ל ואת־העֶפְרַת :
כִּי כִלְדֵי־בַר אֲשֶׁר־יָבֵא בְּאִשׁ
הַתְּעִבִירוּ בְּאִשׁ וּמֵאֵר אֶךְ בְּמִי
נִדְּהָ יִתְחַטֵּא וְכֹל אֲשֶׁר לֹא־יָבֵא
בְּאִשׁ תְּעִבִירוּ בְּמִים : כִּי וּכְבַסְתֶּם
בְּנֵדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וּמִתְּרַתֶּם
וְאַחֵר תִּבְאוּ אֶל־הַמִּחְנֶה : ס

ויאמר

ציון אונד כלייא : (כג) אללען,
וואו אים פֿיאר געברויכט
וויירד, ברינגט איהר אין דאן
פֿיאר, וא איוט עז ריין,
יעדאך מוס עז דורך שפרענג
וואסער ענטווינדריגט ווערדען:
וואו אבער ניכט אים פֿיאר
געברויכט וויירד, ברינגט
איהר אין דאן וואסער:
(כד) אים זיבענטען טאגע
וואשט איהר אייערע קליידר
אונד זייר ריין: אלודען קאמט
איהר אין דאן לאגר קאממען:
דער

רש"י

תרגום אונקלוס

אֲבָצָא וְיָת אֲבָרָא : (כג) כֵּל מְדַעַם
דְּמִתְעַל בְּנִוְרָא תַעֲבְרוּנְהָ בְּנִוְרָא
וְיִדְפִי בְרַם בְּמִי אֲדִוְתָא וְתַדִּי וְכֹל
דִּי לֹא מִתְעַל בְּנִוְרָא תַעֲבְרוּנְהָ בְּמִיָּא :
(כד) וְתַתְּרוּן לְבוֹשֵׁיכוֹן בְּיוֹמָא
שְׁבִיעָאָה וְתַרְפוֹן וּבְתַרְפוֹן תַעֲלוֹן
לְמִשְׁרֵיתָא : וְאַמְר

חלודה אך המתכת יהיה כמות שהיא : (כג)
כל דבר אשר יבא באש לבשל בו כלום: תעבירו
באש כדרך תשמישו הגעלתו מי שתשמישו על
ידו חמין יגעילטו בחמין ומי שתשמישו על ידי
כלי כגון הספוד והחסכלה ילכנו באור : אך
במי נדה יתחטא לפי פשוטו חטוי זה לטהרו
מטומאת מות אחר להם כריבין הכלים גיעול
לטהרם מן האיסור וחטוי לטהרן מן הטומאה.
ורביתו דרשו מכאן שאף להכשירין מן האיס'
הטעין טבילה לכלי מתכות ומי נדה הכתובין
כאן דרשו מים הראויים לטבול בהם פדה וכמה
הם ארבעי סאה: וכל אשר לא יבא באש וכל
וכליות שתשמישן כניסין ולא בלעו איסור :
(כד) אל המחנה למחנה שכינה שאין עמא מת טעון שילות מוחזק לוייה ומחנה ישראל :
ש

באור

(כג) כל דבר אשר יבא באש, שתשמישו על ידי אש אים ע"י חמין או ע"י אור עצמו תעבירו
באש, כן הכשרן יגעילטו בחמין או ילכנו באור: אך במי נדה, וכו' אפר הפדה לטהרן
מטומאת מות: וכל אשר לא יבא באש, שאין תשמישו ע"י אור רק כניסין ולא בלעו איסור:
העבירו במים, מטבילו ודווי (רש"י), ולהעת הרמזין אין לשון תעבירו על הטבילה כי היא
לו לומר נמים תבילו, אבל פ' תעבירו במים לכנסם ולשפספס במי יפה עד שתסור החלודה
שנבדק בהן מן האיסור שזהו הכשרן מן האיסור, כי כדרך תשמישן הכשרן ומה שקזיפים על
הגעלת כלי מהין ולא הזיפים על כלי סיוון ועיג, הטעם כי ארץ סיוון ועיג מנחלת ישראל
היא נבותר להם כל שללם אפילו האסוריים רכתיב ונתים מלאים כל טוב, ואחז"ל כתיב דמזיר י
אשתבו לה: אבל מדין לא היה משלהם רק לנקיים מהם הרגום ולקחו שללם ולכן נהג אסור
בבליהם, וכן נהג הטומאה שהזיפים עתה וחתם חטו וגו', כי במלחמת סיוון ועיג היו כל
ישראל וטומאה הותרה בכבוד ועל דרך הפשט שיהיו מחזן למחנה שבעת ימים ויתקטלו כדי
שלא יעמזו את העם, אבל גם כלם היו שמים נהדר (רמב"ן): (כד) וכבסתם כגריככם,
ובחצר תכבסו כגריככם מים השביעי או תטהרו: ואחר תבאו אל המחנה, זה מחנה שכינה
כמו

(כה) דער עוויגע שפראך צו משה, וויא פאלגט: (כו) דוא אונד דער פרוטער אלעזר אונד דיא פאמיליענדייפטער דער געמיינע, איהר זאללט דיא זומאך דער בייטע אונד דער געפאנגען אן מענשען אונד פיר אויפגעהומען: (כז) זאָרען טהיילע דיא בייטע צו גלייכען טהיילען, צווישען דען קריגערן, דיא אין דאן פֿעלד געצאָגען זינד: אונד דער איבריגען געמיינע: (כח) נים אָבער אויך איינען טריכט דאָפֿאָן, דעם עוויגען צו עהרען, פֿאָן דען קריגלייטען,

כה ויאמר יהוה אל משה לאמר
 כו שא את ראש מלקוח השבוי
 באדם ובבהמה אתה ואלעזר
 הכהן וראשי אבות העדה
 כז וחצית אתהמלקוח בין
 הפשיהמלחמה היצאים לצבא
 ובין כל העדה: כח והרמת מכם
 ליהוה מאת אנשי המלחמה
 היצאים

דיא און קריגלייטען, פֿאָן דען קריגלייטען,

רשי

תרגום אונקלוס

(כו) שא את ראש • קק את האשכנזי: וסלית את המלקוח בין תופשי המלחמה וגומר • מכו לאלו ומכו
 (כז) קביל ית חושבו דקרת שבויא באנשא ובקעירא את ואלעזר הכהן
 ורישיו אקחת כנשתא: (כז) ותפליג ית דקרתא פון גוקרי טגיחי קרקא
 דנפקי לחילא ופין כל כנשתא: (כח) ותפרש גסיכא קדם יי טו גברי טגיחי קרקא
 דנפקי

באור

כז שפירשתי: (כו) שא את ראש, תקבל ככוס מכו: מלקוח השבוי, באורו לאו מלקוח וראש השני, או שתחמר הוי' וענינו ראש מלקוח והשני: באדם ובבהמה, הוא באר על מלקוח והשני, כמו שפירשתי (למעלה פסוק י"ח) • ולכן דין מאמר עוסק נגע ביה צמח שהוכח האמת צמח ובנהמה שהוא מפיטק יותר מהזק"ף שגמלת השני: (כז) וחצית את המלקוח, כאן הוא שם כללי לאדם ולבהמה: בין תופשי המלחמה, הם שנים עשר אה"ט (מח) והרמת מכם לה', לכבוד השם, לשון הרעבון, גם המכס הזה מפני שהיה ראש הוא ענקמת ה' בארץ לא להם, אבל בארץ סיחון ועוה לא נתנו לכהנים וליוסי מהם כלום, אבל הוהרו מהם שאמר וחלק לא יהיה לך נתוכס חסילו בנה, ע"כ: מכס, שרשו כסם משנין חכסו על השם, והמ"ס טוספת כמו וממר ליולדתו (משלי י"ז כ"ה) שרשו מדר, וכן כתב הרשב"ע, והרד"ק בשרשים שרש כסם שהמ"ס חכס טוספת, ובשרש מדר כתבו ו' ל ו' מ' ח ו' ח ו' ח ליוולדתו כפלים מכס, ע"כ ו' לדעתו לפי הכלל השנית, שגמעות הכפולים חס יתרו בתנועות תהיה נהם תמיד הלע"ד דגושה להשלים חסרון העין, כמו מן חג, לב, כאמר חלב חגי (שמות ד' ג' י"ח), ויאמר ה' אל לבו (בראשית ט' ד' א'), וכן בתוספת מ"ס בראש, כמו כגון, מאמר כגני על אלהים (תהלים ו' י"ח), כמו כן היה ראוי לאמר מן מכס טכסם הדגש כסו' להורות על חסרון אות הכפל: לכן הנרא' לפ"ד שהמ"ס שרשית ויהיה מכס ופסם שני שרשים וענין אחד, לכן המ"ס בחיר"ק צמלת מכסם כדרך כנוי משקל פעל ועל הדרך הזה יהיה הנפרד מן כמכסת כפשות (שמות י"ב ג'), וכן מכסת

מטות לא

תרגום אשכנזי קעג

הַיָּצִיִּים לְצַבָּא אֶחָד נַפְשׁ
 מִחֲמֵשׁ הַמַּאֲוֹת מִן־הָאָדָם וּמִן־
 הַבְּקָר וּמִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאֵן:
 כֹּט מִמַּחְצִיתָם תִּקְחוּ וְנִתְתָּהֶן
 לְאַלְעֶזֶר הַכֹּהֵן הַרְוּמָת יְהוָה:
 וּמִמַּחְצֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תִּקְחֶי
 אֶחָד י אֶחָד מִן־הַחֲמֹשִׁים מִן־
 הָאָדָם מִן־הַבְּקָר מִן־הַחֲמֹרִים
 וּמִן־הַצֹּאֵן מִכָּל־הַבְּהֵמָה
 וְנִתְתָּה אֹתָם לְלוּיִם שְׂמֹרֵי
 מִשְׁמֶרֶת מִשְׁבַּן יְהוָה: לֹא וַיַּעַשׂ

דיא אין דאן פֿעלד געצאָגען
 זינד, פֿאָן פֿינף הונדערטען
 איינו: אָן מענשען, רינדערן,
 עזעלן אונד אָן קליינע פֿיהע:
 (כט) דיזען זאָללט איהר פֿאָן
 איהרער האָלפֿטע געהמען:
 אונד דעם פֿרויטער אלעזר
 געבען, אָלו איינע העבע פֿיר
 דען עוויגען: (ל) פֿאָן דער
 האָלפֿטע דער קינדער ישרא
 אָבער, נים פֿאָן פֿונפֿציגען
 איינו, וויא עז געגריפֿען ווירד,
 פֿאָן מענשען, רינד, עזעלן
 אונד קליינעם פֿיה, אָללער
 אָרטען: אונד גיב זאָלכעז
 דען לויס, דיא דער וואָהנונג
 דעז עוויגען צו וואָרטען
 דאָכען: (לח) משה אונד
 דער

משה

תרגום אונקלוס

דִּנְפְקוּ לְחֵילָא חֵד נַפְשָׁא מִחֲמֵשׁ מַאָה מִן אֲנָשָׁא וּמִן תּוֹרֵי וּמִן חֲמֹרֵי וּמִן־
 עֲנָא: (כט) מִפְּלִגְוֹתָהוֹן תִּסְבִּיחַן וְתִתְּנוּ לְאַלְעֶזֶר פִּתְגָא אֲפֻרְשׁוֹתָא קְרִים־דִּי:
 (ל) וּמִפְּלִגְוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּסְבַּח חֵד דְּאִתְחַד מִן־חֲמֹשִׁין מִן אֲנָשָׁא מִן־תּוֹרֵי
 מִן חֲמֹרֵי וּמִן־עֲנָא מִכָּל בְּעִירָא וְתִתְּנוּ יְתָהוֹן לְלוֹיֵאֵי נְטָרֵי מְטָרַת מִשְׁכַּנָּא
 דִּיִּי: (לח) וְעֵבֶר

משה

כאור

מכסת הערכך (ויקרא ד' ר"ג), מְכַסָּה כמו מן כֶּשֶׁב בְּשֹׁבָה, ועימ"ש צפ' בהעלתך צפסוק
 פטרת כל רחס, וזלו היו מן כסס והמ"ס נוספת, היו ראויים צנפרד
 מְכַסָּה ע"מ מְגִלָּה, ובסמיכות מְכַסָּת נפשות, מְכַסָּת הערכך ותימה על החכמים הלא
 שהביאו ראיה מן וממך לזולתו, ולדעתי יהיה יותר נכון
 כפי הנחת הכתוב שהוא מענין מרי ושרש מרה, כמו מן עלה כאמר מעל, מְמַעַל
 לו' (ישעיה ו' ב'), שהמ"ס נוספת וה"ל לנו"ד הפעל חסרה: אחד נפש,
 [נפש לשון נקבה, וכאשר יורה על מספר בעליקויים הנמנים, יבא לפעמים בל"ז, כמו נפש
 שנים (בראשית מ"ו כ"ז) כל נפש ארבעה עשר, וכן כאן, ומסראוי נפש אחד, כדין התואר
 לבא אחד הנותאר, ואולי הוא קמוץ, וענינו עכס אחד בעלנפש, ולכך בא בלשון זכר, וכן
 אין הראיה שזכרנו מכרעת כל כך, שיבא נפש בלשון זכר]: מן האדם וגו', הוא נישור
 שהמכס אחד נפש נחמס המאו' יהי' אזה באדם ובבהמה: (כט) סמחציתם, של אנשי הנבא:
 (ל) אחד אחו, ענינו לפי דעתי, גוף אחד, כפי אשר יאחזו המאסו, כדמות גורל, שלא
 יבקר בין טוב לרע, וכמוהו אחד אחו לחלעזר ואחד אחו לאיתמר (ד"ה א' כ"ד ו') שיבא בגורל
 לחלעזר

דער פרויטער אלעזר :
 מהאטען וויא דער עוייגע דעם
 משה בעפאָהלען : (לב) דיא
 אויזכייטע , וואָז נעמליך פאָן
 דער פליינדונג דער קרינזי
 לייטע איכריג וואָר : בעטרוג
 אָן קליינעם פיה זעכו סאל
 הונדערט פּינף אונד זיכענציג
 טויזענד : (לג) אָן רינדערן
 צווייא אונד זיכענציג טויזענד :
 (לד) אָן עועלן איין אונד
 זעכציג טויזענד : (לה) אָן
 מענשליכן פּערזאָנען , נעמליך
 אָן ווייבזילדען , דיא קיינען
 מאָן דורך ביאווואָהנונג ער
 קאָנט האַטטען : צווייא אונד
 דרייסיג טויזענד : (לו) אַלואָ
 בעטרוג דיא האַלפּטע ,
 נעמליך דער אַנטהייל דער
 יעניגען דיא אינז פּעלד גע-
 צאָגען וואָרען : אָן קליינעם
 פיה דרייא סאל הונדערט ,
 זיכען אונד דרייסיג טויזענד ,
 פּינף הונדערט שטיק :

(לז) דאָפאָן דער טריבוט ,

משה ואלעזר חבון כאשר צווי
 יהוה את משה : לב ויהי המלקוח
 יתר הבו אשר בזו עם הצבא
 צאן שש מאות ארף ושבעים
 ארף וחמשת אלפים : לג ובקר
 שנים ושבעים אלף : לד וחמרים
 אחד וששים ארף : לה ונפש
 אדם מן הנשים אשר לא
 ידעו משכב זכר כר נפש שנים
 וששים ארף : לו ותהי המחצה
 חלק היצאים בצבא מספר
 הצאן שש מאות ארף
 וששים אלף ושבעת אלפים
 וחמש מאות : לז ויהי הרמקם

דעם

ליהוה

ר ש י

הרגום אונקלוס

וחזיו לאלו : (לב) ויהי המלקוח יתר הבו : לפי
 שלא נכטו להדים מכס מן המטלטלין אלא מן
 המלקוח כתב את הלשון הוסיפו המלקוח
 שאל לכלל חלוקה לכלל מכס שהיה עורף על
 צו המטלטלין אשר כוון עם הכנס איש לו ולא
 כל לכלל חלוקה מספר הנאן ונמר :
 ומחצית
 אלפין : (לד) וחמרי שתין וחר אלפין : (לז)
 ונפשא דאנשא טון נשיא דילא
 ידעא משכבי דכורא כר נפשא תלתין ותריין אלפין : (לו)
 ותהי פדגמא
 חילק טיכריא דיינפקי לחילא טנין ענא תלת טאה ותלתין ושבעא אלפין
 ותמש טאה : (לז) ותהי נסיבא

משה ואלעזר וכתנא בטא דייפקד
 יי ית משה : (לב) ותהי דברתא שאר
 בינא די בזו עטא די נפקי לחילא
 ענא שית טאה ושבעין וחמשה
 אלפין : (לג) ותודי שכעין ותריין
 ונפשא דאנשא טון נשיא דילא
 ותהי פדגמא
 ותמש טאה : (לז) ותהי נסיבא

באור

לאעזר ולאתמר : (לב) יתר הבו , לפי שלא נכטו להדים מכס מן המטלטלין , לכן אמר ויהי

מטות לא

תרגום אשכנזי קעד

דעם עוויגען צו עהרען, זעכו
 הונדערט אונד פֿינף אונד
 זיבענציג שטיק: (לס) אן
 רינדערן זעכו אונד דרייסיג
 טויזענד שטיק: אונד דער
 טריבוט דאָפֿאָן, דעם עוויגן
 צו עהרען, צוויי אונד
 זיבענציג שטיק: (לט) אן
 עזעלן דרייסיג טויזענד אונד
 פֿינף הונדערט: אונד דער
 טריבוט דאָפֿאָן, דעם עוויגען
 צו עהרען: איין אונד זעכציג
 שטיק: (מ) אן מענטשליכען
 פּערזאָנען זעכצעהן טויזענד:
 אונד דער טריבוט דאָפֿאָן
 דעם עוויגען צו עהרען, צוויי
 אונד דרייסיג פּערזאָנען:
 (מא) דיוען טריבוט, אָדער
 דיא העכע דעו עוויגען, גאב
 משה דעם פּרוטער אלעזר:
 וויא דער עוויגע דעם משה
 בעפֿאהלען: (מב) פֿאָן דער
 האַלפֿטע דער קינדער ישראל
 אָבער: דענען משה נעמליך פֿאָן דעניעניגען דוא צו פֿעלדע וואָרען, דיא האַלפֿטע
 אָבגעבען

לִיהוָה מִן־הַצֵּאֵן שֵׁשׁ מֵאוֹת
 חֲמִשׁ וּשְׁבַעִים: לַח וְהַבֶּקֶר שֵׁשֶׁה
 וּשְׁלֹשִׁים אֲלֶף וּמִכָּסֶם לִיהוָה
 שְׁנַיִם וּשְׁבַעִים: לֹט וְחֲמֹרִים
 שְׁרָשִׁים אֲרָף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת
 וּמִכָּסֶם לִיהוָה אֶחָד וּשְׁשִׁים:
 וְנֶפֶשׁ אָדָם שֵׁשֶׁה עֶשְׂרֵי אֲלֶף
 וּמִכָּסֶם לִיהוָה שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים
 נֶפֶשׁ: מֵא וְיִתֵּן מִשֵּׁה אֶת־מִכָּס
 תְּרוֹמַת יְהוָה לְאַלְעָזֵר הַכֹּהֵן
 כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:
 מֵב וּמִמַּחְצִית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
 חֲצִיה מִשֵּׁה מִן־הָאֲנָשִׁים
 הַצִּבִּאִים

רש"י

תרגום אונקלוס

קדם יי מן־ענא שית מאה שבֿעין
 וחמש: (לס) ותרי תלתין ושתא
 אלפין ונסֿיבהון קדם יי שבֿעין
 ותרין: (לט) וחמרי תלתין אלפין וחמש מאה ונסֿיבהון קדםֿיי שתין וחד:
 (מ) ונפשא דאנשא שתא עשר אלפין ונסֿיבהון קדםֿיי תלתין ותרין נפשוֿן:
 (מא) ויהב משה ית נסיב אפרשותא קדםֿיי לאלעזר כהנא כמא די פקדין
 וית־משה: (מב) ומפלגות בני ישראל די פלג משה מן נכריא די

באור

יהי המלקוח שנה לכלל חלוקה, ולכלל מכס שהיה עודף על בית המטלטלין אשר בזה הכסף
 הכסף איש נושא כלל חלוקה מספר הכסף וכו' (רש"י), וראב"ע פירש ית־הכסף, הכותר
 מן הכסף, סוף מאשר אללו הכסף הכסף: (לה) כל נפש, בעבור שהפסיק לבאר איזה מכסף
 האדם, בין הטוא לנשוא, לכן חזר וסוכר הכסף: (לו) שש מאות חמש ושבֿעים, למי

אכבעבען ליום: (מג) דויה
 אלזא אויף איהרער האלפטע
 בעקאטמען, אן קלוינעם פֿיה:
 דרייזא סאל הונדערט זיבען
 אונד דרייסיג טויזענד, פֿינף
 הונדערט: (מד) אן רינדערן
 זעב: אונד דרייסיג טויזענד:
 (מה) אן עזעלן דרייסיג טויזנד
 פֿינף הונדערט: (מו) אונד אן
 מענשליכען פּערזאָנען זעב-
 צעהן טויזענד: (מז) פֿאָן
 דזער האַלפטע דער קינדער
 ישראל'ן לים משה יע זיין
 שטיק פֿאָן פֿונפֿציגען גרויסען,
 אן מענשען אונד פֿיה: אונד
 גאָב זאָלכען דען ליום, דויה
 דער וואָהנטג דען עוויגען צו
 וואַרטען האַטטען, וויא דער
 עוויגע דעם משה בעפֿאָהלען:
 (מח) דויה הויפטלייטע דער
 פֿערשידענען טרופּפען דען
 קריגזפֿאָרקו, נעמליך דויה
 איבער טויזענדע אונד דויה
 איבער דוונדערטע געזעצט
 וואַרען

הצבאים: מג ותהי מחצת העדה
 מן הצאן של שמאות: נא
 ושלשים אלה שבעת אלפים
 וחמש מאות: מד ובקר ששה
 ושלשים אלה: מה וחמרים
 שלשים אלה וחמש מאות:
 מז ונפש אדם ששה עשר אלה:
 מו ויקח משה כמחצת בני
 ישראל את האהו אחד מן
 החמשים מן האדם ומן
 הבהמה ויתן אתם ללוים
 שמרי משמרת משכן יהוה
 כאשר צוה יהוה את משה:
 מח ויקרבו אל משה הפקדים
 אשר לארפי הצבא שרי

רשי

תרגום אונקלוס
 (מג) ותהי מחצת העדה. כד וכך: (מו) ויקח
 משה וגו'. הפקדים המעונים: (מז) ולא
 ושבעת אלפין וחמשים מאה: (מד) ותוצי תלתין ושש מאה אלפין: (מה) ותוצי
 תלתין אלפין וחמשים מאה: (מו) ונפשיא ראנשיא שיתא עשר אלפין: (מז) ונפשי
 משה מפקדני בני ישראל יתדא תהי חד טו חמשיין טו אנשיא ומן פקדיא
 ויהב ותחזן ללויאי נטרי טעדת טישכנא דוין כטא דירפקיד ונתדמשה:
 (מח) וקרבו לותדמשה די טטען על אלפי חילא רבני אלפין

באור

לפי חשבון אחד מחמש מאות האמור למעלה (פסוק כ"ה): (מו) ויקח משה וגו' והוא אתם
 ללוים, לא הוכרך טוב לבאר ומספר החכמים של מחצת העדה אחרי שנקר קרב ונכנס אחד מן
 החמשים, ידעו שהי' מכסס עשר כפול פעמים על מכס מחצ' אכזי הנכח: (מח) הפקדים
 מענין

וְאֵלֶּפֶּיִם וְשָׂרֵי הַמַּאֲוֹת :
 מט ויאמרו אל-משה עבדיך
 נשאו את ראש אנשי המלחמה
 אשר בידנו ולא נפקד ממונו
 איש : ונקרב את קרבן יהוה
 איש אשר מצא בלי-זוהב
 אצעה וצמיד טבעת עגיל
 וכמו

ווארען, טראטען פֿאַר משה :
 (מט) אונד שפראַכען צו
 איהם, וויר, דייע קנעכטע
 האַבען דיא צאל דער אונז
 אַנפֿערטרויאַטן קריגומאַנגער
 אַויפֿגענאַמען : אונד עז
 פֿעהלט פֿאַן אונז ניכט איינר :
 (כ) דאַרום ברינגען וויר דעם
 עויגען אַיין געשענק, וואַז
 יעדער אַן גילדנעם געשמירע
 בעקאָממען דראַט, פֿוסבאַג
 דער האַנדשלאַסער, רינגע,
 קוגעלן אונד אַרמקאַנאַפֿע
 (אָדער)

תרגום אונקלוס

רש"י

אלפין ורפני מאותא : (מט) ואמרו
 למשה עבדך קבילו נת חושבו וברי
 מניחי קרבא דיעמנא ולא שגא
 מננא אינש : (כ) וקרבנא ית קרבנא
 קרם יי גבר די אשפת מאן דרהב
 שירין ושכבין עקו קדשין ומחוד

נפקד. לא נחסר. ותרגומו לא שגא אף היא
 לשון ארמי חסרון כמו אכבי אחסנה תרגם
 דהות שגיא ממטיבא וכן כויפקד מוסבך (שמואל
 א' כ') יחסר מקום מוסבך חיש הרגיל לישיב
 שם וכן ויפקד מקום דוד (שם) נחסר מקומו
 ואין מושב שם : (ג) עגיל. כומי און : וכמו :
 דפוס של בית הכנסת לכפר על ההורז הלב של
 בנות מדין :

עטרות

באור

מענין פקדי החיל והוא לשון נכני, וכן מתורגם בל"א : (מט) נשאו את ראש, קבלו סכים
 מניכס : אשר בידנו, אשר נמסרו ברשותנו שיעשו כמנות סינו : ולא נפקד, ולא נחסר,
 וזהו אמת מהוראות השרה הזה : (ג) ונקרב את קרבן ה', שנדרנו לפני המזבח שנמנינו
 כדי שלא ישלוט בנו נגף, לפיכך בזה הקב"ה לתתו על עבודת אה"מ, שכן מנינו בכי תשא וגו'
 ולא יהי' בהם נגף במקור אותם, ולקחת את כסף הכסורי וגו' ונתתה אותו על עבודת אה"מ
 והיו לב"י לזכרון וגו', אף כאן ויבאו אתו אל אה"מ לזכרון לפני ה' . (רשב"ם בשם אביו הרב
 רבי מאיר) : [אצעה, תכשיט הרגל, שכן משמע ל' צעד, וכן ת"י הפארי' והנעדות (ישעי'
 ג' כ'), ושירי רגליא, ואולם מדכתיב ואצעה אשר על זרועו (שמואל ב' א' י'), משמע שיש
 גם חלי הזרוע הנקרא כן, אולי בעבור שהוא עשוי על תכונת אותו של רגל : צמוד, של יד :
 עגיל, באזניס, שכן כתיב ועגילים על אזניך (יחזקאל ט"ז א') : אולי נקרא כן בעבור היותו
 עגול : ובכמו, כפי מה שכתב הראב"ע בפרשת ויקהל הוא בזרוע, ורז"ל אמרו שהוא הפוס
 של בית הכנסת, לשון טועריקון כאן מקום זמה, ויב"ע תרגומו מחויבא מבית חדיהון, ובת"י
 מעוביא מבית חדיהון, והוא חס כן תכשיט הדדין הנקראים כך בלשון ארמי, ואנקלוס תרגמו
 ומסך, כנראה שגם הוא מענין ומעוביא או מחויבא שזכרו חביריו, וכן והמטפתות והחדיטים
 (ישעיה ג' כ"ב), מתורגם בורכקיא ומחביא, ואין הכרע בשמות התכשיט, אס נקראו כך על
 שם

(אדער שאַטשלאַסער) : אום
 פֿאַר דעם עוויגען , יאָה
 אונזערן פּערזאָנען צו פֿער-
 זאָהנען : (כז) משה אונד דער
 פּרוּטער אלעזר , נאַמען דאָן
 גאַלד פֿאַן איהנען : אַללער-
 לויף פֿערפֿערטיגטען גע-
 שמיידע : (כח) דיין גאַנצע
 העבע , דיא זיא דעם עוויגען
 צו עהרען הערגעגעבען , כע
 טרוג אָן גאַלדע , זעלזענען
 טויזענד זיבען הונדערט אונד
 פֿונפֿציג שקלים : אונד צוואַר
 פֿאַן דען הויפטלייטען איבער
 טויזענדע אונד איבער הונ-
 דערטע : (כט) דיין געמיינען
 קריגער אַבער האַטטען יעדער
 פֿיר זיך געפֿליגערט :
 (לד) משה אונד דער פּרוּטער
 אלעזר נאַמען פֿאַן דען הויפט-
 לייטען איבער טויזענדע אונד
 איבער הונדערטע דאָן גאַלד
 אָן : אונד בראַכטען עו אין
 דאָן שטיפֿטונגעלעט , צום
 אַנדענקען דער קינדער
 ישׂראל'ן פֿאַר דעם עוויגען :
 לב (ה) דיא זאָהנע ראובן
 אונד דיא זאָהנע גר
 האַטטען איבעראויז שטאַרקע העערדען :

וּכְמוֹן לְכַפֵּר עַל־נַפְשֵׁינוּ לִפְנֵי
 יְהוָה: כז וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזֵר
 הַכֹּהֵן אֶת־הַזֹּהֶב מֵאֵתָם כֹּל
 כְּלֵי מַעֲשָׂהוּ: כח וַיְהִי כֹל־זֶה
 הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הִרְיִמוּ לַיהוָה
 שֵׁשֶׁה עָשָׂר אֶלֶף שֶׁבַע־מֵאוֹת
 וַחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל מֵאֵת שְׂרֵי
 הָאֱלֹפִים וּמֵאֵת שְׂרֵי הַמֵּאוֹת:
 כט אַנְשֵׁי הַצֵּבָא בְּזֵוּז אִישׁ לוֹ:
 לד וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזֵר הַכֹּהֵן
 אֶת־הַזֹּהֶב מֵאֵת שְׂרֵי הָאֱלֹפִים
 וְהַמֵּאוֹת וַיָּבֵאוּ אֹתוֹ אֶל־אֶהֱרָן
 מוֹעֵד זִכְרוֹן לְבְנֵי־יִשְׂרָאֵל
 לִפְנֵי יְהוָה: פ שְׁשֵׁי שְׁלֹשׁ
 לב ח וּמִקֵּנָהּ רֹב הָיָה לְבְנֵי
 רְאוּבֵן וְלְבְנֵי־גַד עֲצוּם מְאֹד
 ויראו
 דיוע

תרגום אונקלוס

וּכְמוֹן לְכַפֵּרָא עַל נַפְשֵׁינוּ קַדְמֵי: (כז) וַיִּסֹּב מֹשֶׁה וְאֶלְעָזֵר כַּהֲנָא יְתֵד
 דְּהַכָּא מִנְהוֹן כֹּל כִּי אֲנִי דְעוֹבְדָא: (כח) וַיְהִי כֹל־זֶה אֲפִרְשֵׁיהֶם אֲפִרְשֵׁיהֶם
 קַדְמֵי יְיָ שֵׁשֶׁת עָשָׂר אֶלְפִין שֶׁבַע כֹּסֶפֶת וַחֲמִשִּׁין קִלְעִין כֹּסֶפֶת אֶלְפִין וְטוֹרְכֵי
 מֵאוֹתָא: (כט) גִּבְרֵי דְחִירָא כִּזוּ גִבְרֵי לְגַפְשֵׁיהֶם: (לד) וַיְהִי כֹל־זֶה מֹשֶׁה וְאֶלְעָזֵר
 כַּהֲנָא יְתֵד דְּהַכָּא טוֹרְכֵי אֶלְפִין וְטוֹרְכֵי וְאִיתֵיהֶם לְמִשְׁפַּחַן וְטָנָא דְּכַהֲנָא
 לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל קַדְמֵי:

לב (ה) וְקִיעִיר סִינֵי תָנָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וְלְבְנֵי גַד פְּקִיעֵי לְחֵרָא וחוו